

## Biuletenio tematika ir tema

Klimato kaita

## Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

### Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos COP29 aspektai

## Esminiai žodžiai

Klimato kaita, Jungtinės Tautos, konferencija COP29, Azerbaidžanas, Europos Sąjunga, diplomatija

## Serija ir registracijos numeris

S-2025-1

## Leidimo data

2025-01-28

## Leidimo vieta

Vilnius

## Žanras

Analitinė apžvalga  Kita

## Šaltiniai: kategorijos

- Teisės aktai  Politinė komunikacija  
 Analitinių centrų kūriniai / leidiniai  
 Žiniasklaidos turinys  Socialinių tinklų turinys  
 Statistiniai duomenys  Mokslo darbai  
 Metainformaciniai produktai  
 Išviešinti slapti / privatūs duomenys

## Šaltiniai: nuo - iki

2020 01 20 -  
2025 01 20

## Šaltiniai: kalbos

- Lietuvių k.  Lenkų k.  
 Anglų k.  Kitos ES kalbos  
 Rusų k.  Kitos

## Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2025). *Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos COP29 aspektai* (S-2025-1). Vilnius.

## Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

## Turinio apžvalga

Šioje analitinėje apžvalgoje nagrinėjamas viešasis diskursas apie 2024 metų pabaigoje Azerbaidžane vykusią 29-ąją Jungtinių Tautų klimato kaitos konferenciją COP29.

## 1. Įžanga

Baku, Azerbaidžane surengta Jungtinių Tautų (JT) klimato kaitos konferencija COP29 buvo skirta daugiausia klausimams, susijusiems su klimato priemonių finansavimu. Renginyje vyko baigiantis dar vieniems metams, varginusiems planetą potvyniais, sausromis ir kitais ekstremaliais gamtos reiškiniais – tai tik sustiprino tarptautinės bendruomenės susirūpinimą ir supratimą, kad būtina nedelsiant imtis veiksmų stabdant klimato kaitą. 2023 metais Kanadą siaubė miškų gaisrai, o Kiniją ir Filipinus – smarkūs potvyniai. Ekstremalūs orai paveikė ir kitose šalyse gyvenančius žmones. Pasaulinė meteorologijos organizacija 2025 metų pradžioje patvirtino, kad 2024-ieji – karščiausi metai per visą stebėjimų istoriją, o pasaulinė vidutinė temperatūra pernai pirmą kartą viršijo 1,5 °C augimą, lyginant su ikipramoniniu

laikotarpiu (fiksuotas 1,55 °C šilimas).<sup>1</sup> Šių skaičiavimų neužginčijo ir Europos Sąjungos (ES) klimato stebėsenos tarnyba „Copernicus“.<sup>2</sup>

Akivaizdu, kad klimato politika turi būti ne tik ambicinga, bet ir racionali – įgyvendinama bei pakankamai finansuojama. Konferencijoje COP29 iš esmės siekta sutelkti finansinius išteklius, nustatyti ambicingesnius klimato tikslus ir skatinti efektyvesnį prisitaikymą prie klimato kaitos. Renginio metu akcentuota, kad lėšos yra itin svarbus veiksnys, leidžiantis šalims prisitaikyti prie kintančių klimato sąlygų ir mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą. COP29 pirmininkas Muchtaras Babajevas pabrėžė, kad, siekiant išsaugoti planetą rytojui, būtina investuoti šiandien.<sup>3</sup>

JT konferencijų COP27 (Egiptas), COP28 (Jungtiniai Arabų Emyratai) aspektai aptarti LNB analitinėse apžvalgose S-2023-1 ir S-2024-1.

## 2. Pagrindinės COP29 diskusijos

Konferencijos diskusijose apie **klimato priemonių finansavimą** nagrinėti įvairūs aspektai, įskaitant prisitaikymo prie kintančių sąlygų, dėl ekstremalių orų patirtų nuostolių ir žalos atlyginimo, taip pat technologijų perdavimo mažiau pažengusioms šalims klausimus. Pabrėžta būtinybė siekiant numatyti tikslų užtikrinti tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus finansavimą. COP29 susitarta iki 2035 m. klimato srities veiklų finansavimui kasmet skirti po 300 mlrd. Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) dolerių. Tai triskart viršija ankstesnę 100 mlrd. JAV dolerių sumą.<sup>4</sup>

**Anglies dioksido taršos** kontekste buvo kalbama apie dekarbonizacijos procesus ir švarias technologijas. Taip pat svarstyta apie finansavimo klausimus pereinamuoju laikotarpiu, kuris yra būtinas siekiant sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Viena kertinių klimato kaitos temų buvo naftos, dujų ir anglių vartojimas, nes šių išteklių degimo metu į aplinką išskiriamas šiltnamio efektą sukkeliantis anglies dioksidas.<sup>5</sup>

**Prisitaikymo prie klimato kaitos** aspektai apėmė pažeidžiamiausių šalių poreikius ir sprendimų finansavimo spragas. Akcentuota būtinybė teikti paramą šalims, labiausiai kenčiančioms nuo klimato kaitos padarinių. Ekspertai pabrėžė, kad besivystančių šalių finansiniai poreikiai dorojantis su klimato kaitos pasekmėmis gerokai pranoksta joms skiriamas lėšas.<sup>6</sup>

<sup>1</sup> <https://wmo.int/news/media-centre/wmo-confirms-2024-warmest-year-record-about-155degc-above-pre-industrial-level>

<sup>2</sup> <https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/2450168/2024-m-iziebtas-raudonas-signalas-del-planetos-bukles-karstis-kyla-maistas-brangs>

<sup>3</sup> <https://klaipeda.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/azerbaidzano-sostineje-prasidejo-klimato-kaitos-veiksmu-konferencija-cop29-1199378>

<https://cop29.az/en/home>

<sup>4</sup> <https://bef.lt/2024/11/25/svarbiausi-klimato-konferencijos-cop29-rezultatai/>

<https://www.cgdev.org/blog/cop29-300-billion-will-not-get-us-very-far-if-we-cannot-put-right-skills-right-places-green>

<https://www.unep.org/news-and-stories/story/observers-welcome-cop29-financing-deal-say-much-work-remains>

<https://www.climatechangenews.com/2024/11/29/cop29-five-most-dramatic-moments-from-the-un-climate-summit-in-baku/>

<https://www.wri.org/insights/cop29-outcomes-next-steps>

<https://wmo.int/media/news/cop29-ends-compromise-climate-financing>

<sup>5</sup> <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2024/11/24/klimato-konferencijoje-cop-29-patvirtinta-anglies-dioksido-kreditu-sistema>

<sup>6</sup> <https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/2411321/panama-skaidrumo-trukuma-cop29-derybose-pavadino-spjuviu-i-veida-pazeidziamiausiems>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Taip pat diskutuota apie **nuostolių ir žalos**, patiriamos dėl klimato kaitos, finansavimo mechanizmų projektavimą bei atsakomybės pasidalijimą tarp šalių. Apsvarstytos naujų finansavimo modelių, kurie padėtų efektyviai reaguoti į ekstremalius klimato reiškinius, kūrimo galimybes. Aptartos pasaulinės anglies dioksido kreditų pirkimo ir pardavimo rinkos, kuri leistų sutelkti milijardus JAV dolerių naujiems projektams besivystančiose šalyse, taisyklės.

JAV įsitraukimas sprendžiant klausimus dėl klimato priemonių finansavimo COP29 vertinamas nevienareikšmiškai. Būta pozityviai nuteikiančių pastangų, pvz., JAV dar prezidentavęs Joe Bidenas konferencijoje pasiektą susitarimą pavadino „istoriniu rezultatu“, pabrėždamas, kad jis atveria naują klimato politikos finansavimo erą. JAV ir ES aktyviai dalyvavo derybose, siekdamos užtikrinti, kad besivystančios šalys gautų reikalingą finansinę paramą, ir skatindamos platesnės aprėpties finansavimo mechanizmų kūrimą. JAV taip pat siekė, kad prie šio proceso prisidėtų ir naujai praturtėjusios besivystančios ekonomikos, tokios, kaip Kinija – didžiausia teršėja pasaulyje.

Vis dėlto, JAV dėl savo indėlio sulaukė ir priekaištų. Besivystančios šalys, tarp kurių – Indija, atmetė 300 mlrd. JAV dolerių finansavimo tikslą kaip „siaubingai menką“ – esą tokia suma neatitinka milžiniškų iššūkių, su kuriais jos susiduria dėl klimato kaitos. Be to, JAV ir kitų turtingųjų šalių dalyvavimas ir atstovavimas derybose buvo kritikuojamas kaip nesąžiningas, nes besivystančios šalys jautėsi nepakankamai atstovaujamos.

Pažymėtina, kad JAV vaidmeniui COP29 įtakos turėjo ir geopolitinis kontekstas. Derybos vyko sudėtingoje politinėje aplinkoje, kurioje ekonominis „diržų veržimasis“ ir geopolitinis neapibrėžtumas kėlė abejonių dėl didesnio tiesioginio vyriausybių finansavimo galimybių. Be to, JAV derybose buvo paveiktos šalies prezidento rinkimus laimėjusio Donaldo Trumpo skeptiškos pozicijos klimato kaitos ir tarptautinės pagalbos atžvilgiu.<sup>7</sup>

Apskritai, COP29 atskleidė, kad JAV yra pasiryžusios kovoti su klimato kaita ir siekti ambicingesnių tikslų. Tačiau susitarimų spragos ir besivystančių šalių kritika reiškia, kad norint užtikrinant teisingesnį finansavimo mechanizmą teks įdėti daugiau pastangų, o turtingosios šalys privalės įsipareigoti labiau.

COP29 diskusijų akcentai:

- nustatytas tikslas iki 2035 m. klimato veikloms kasmet skirti 300 mlrd. JAV dolerių, tačiau besivystančios šalys šią sumą laiko nepakankama;
- pabrėžta dekarbonizacijos svarba ir būtinybė mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro;

<sup>7</sup> <https://theconversation.com/chinas-influence-grows-at-cop29-climate-talks-as-us-leadership-fades-243239>  
<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2421708/cop-29-dalyviai-pasieke-susitarima-del-kovos-su-klimato-kaita>  
<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/cop-29-pasiektas-susitarimas-del-bent-300-mlrd-doleriu-kovai-su-klimato-kaita-57-2348328>  
<https://www.climatechangenews.com/2024/11/25/india-fires-warning-shot-with-rejection-of-finance-deal-at-cop29/>

- diskutuota apie paramą pažeidžiamoms šalims, kurioms reikia daugiau lėšų prisitaikyti prie klimato pokyčių;
- aptarti nauji finansavimo mechanizmai, skirti reaguoti į ekstremalius klimato reiškinius.

Apibendrinant, JAV vaidmuo COP29 buvo dviprasmiškas: nors Bidenas pabrėžė istorinius pasiekimus, besivystančios šalys peikė finansavimo tikslus kaip nepakankamus. Geopolitiniai veiksniai taip pat turėjo įtakos deryboms, liko abejonių dėl turtingų šalių įsipareigojimų. Konferencijoje atsiskleidė JAV siekis kovoti su klimato kaita, taip pat išryškėjo būtinybė užtikrinti teisingesnį finansavimo mechanizmą.

### 3. Svarbiausi COP29 rezultatai

Kaip minėta, COP29 **pasiektas susitarimas dėl naujo finansavimo tikslo** – numatyta iki 2035 m. besivystančioms šalims kasmet skirti ne mažiau kaip 300 mlrd. JAV dolerių. Šia priemone siekiama padėti labiausiai nuo klimato krizės padarinių kenčiančioms valstybėms. Tiesa, ankstesnįjį 100 mlrd. JAV dolerių tikslą pavyko pasiekti tik 2022 metais. Taip pat padaryta pažanga kuriant naujus finansavimo mechanizmus, kurie leistų efektyviau reaguoti į klimato krizes. Vis dėlto besivystančios šalys vadino šį susitarimą „siaubingai menku“, neatspindinčiu realių finansinių poreikių, ypač atsižvelgiant į didėjančius klimato iššūkius.<sup>8</sup>

Indijos atstovė Chandni Raina pabrėžė, kad šis susitarimas buvo priimtas nesąžiningai, neįtraukiant visų šalių, todėl pagal jį sutelktų lėšų nepakaks norint padėti Indijai ir likusioms besivystančioms šalims kurti naują, nuo iškastinio kuro nepriklausomą ekonomiką.

Mažųjų salų valstybių aljansas (angl. *Alliance of Small Island States*) taip pat atmetė COP29 derybose pateiktą finansavimo projektą kaip nepagarbų jų itin pažeidžiamoms bendruomenėms.

Derybose dalyvavę besivystančių šalių atstovai teigė, kad galutinis susitarimas yra netobulas ir neatitinka jų lūkesčių. JT klimato kaitos vykdomas sekretorius Simonas Stiellas pripažino, kad „nebuvo šalių, kurios būtų gavusios viską, ko norėjo“, o JT generalinis sekretorius Antonio Guterresas paragino vyriausybes laikyti pasiektus rezultatus tik atspirties tašku.

Besivystančių šalių požiūriu, konferencija COP29 laikytina nesėkminga, nes turtingosios valstybės neįvykdė savo pažadų ir nesugebėjo užtikrinti tinkamo finansavimo, kuris leistų skurdesnėms šalims kovoti su klimato kaitos padariniais.<sup>9</sup>

<sup>8</sup> <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2024/11/24/cop-29-pasiektas-bent-300-mlrd-usd-susitarimas-del-kovos-su-klimato-kaita-finansavimo>  
<https://news.un.org/en/story/2024/11/1157106>

<https://www.esgdrive.com/news/key-takeaways-from-cop29-a-contentious-deal-carbon-markets-more/734082/>

<sup>9</sup> <https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2024/11/22/paskutine-cop-29-diena-besivystancios-salys-teigia-jog-250-mlrd-usd-kasmet-yra-per-mazai>  
<https://www.climatechangenews.com/2024/11/25/india-fires-warning-shot-with-rejection-of-finance-deal-at-cop29/>

Siekdamos prisidėti prie bendro klimato atšilimo iki 1,5 °C apribojimo tikslo, **šalys sutiko didinti nacionalinius įnašus** (angl. *Nationally Determined Contribution*, NDC). Tai rodo didesnę politinį ryžtą kovoti su klimato kaita, nors vėlgi, kai kurie delegatai iš besivystančių šalių kritikavo susitarimus kaip nepakankamus, nedengiančius realių poreikių. Be kita ko, derybose buvo pabrėžta, kad turtingosios šalys privalo prisiimti didesnę atsakomybę už savo istorinę taršą. Valstybėms pasižadėjus didinti NDC daugelis ekspertų teigia, kad šių įsipareigojimų nepakaks siekiant, kad klimatas nešiltų daugiau kaip 1,5 °C.<sup>10</sup>

**Susitarimai dėl prisitaikymo prie klimato kaitos ir nuostolių finansavimo** apima konkrečius projektus, skirtus padėti pažeidžiamoms šalims prisitaikyti prie klimato krizės padarinių. Diskusijose pabrėžta, kad besivystančios šalys turi gauti daugiau paramos, kad galėtų efektyviau reaguoti į klimato kaitą ir dėl jos išstinkančius nuostolius. Taip pat akcentuota būtinybė kurti naujus finansavimo modelius, kurie sudarytų sąlygas skubiai veikti ekstremalių gamtos reiškinių atveju. Tačiau konkrečių sprendimų šioje srityje pasiekta nedaug.<sup>11</sup>

Tarp nusivylimą COP29 rezultatais išreiškusių dalyvių – Maršalo salos. Jų atstovų teigimu, sutartas 300 mlrd. JAV dolerių finansavimas yra per menkas, kad būtų galima efektyviai spręsti šios Ramiojo vandenyno valstybės, patiriančios vienus rimčiausių klimato kaitos padarinių, problemas, pvz., prisitaikyti prie kylančio jūros lygio ir kitų ekstremalių gamtos reiškinių.

Maršalo salos taip pat pabrėžė, kad besivystančioms šalims būtinas ne tik finansavimas, bet ir pagalba technologijomis bei parama kuriant infrastruktūrą, pajėgią atsilaikyti prieš klimato pokyčius. Valstybės atstovai kritikavo tarptautinę bendruomenę už negebėjimą užtikrinti pakankamą finansinę paramą ir priimti veiksmingus sprendimus.

Maršalo salų atstovai išreiškė viltį, kad ateityje siekiant ambicingesnių klimato politikos tikslų jų valstybei ir kitoms pažeidžiamoms šalims bus skiriama daugiau dėmesio, taip pat ragino stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą ir didinti spaudimą turtingosioms valstybėms, kad šios prisiimtų atsakomybę už savo istorinę taršą. Maršalo salų pasiuntinė klimato klausimais Tina Stege teigė namo grįšianti tik su maža dalimi to, dėl ko kovojo, tačiau pažymėjo, kad tai vis tiek yra žingsnis į priekį.<sup>12</sup>

Dažnai nerimą, kad tarptautiniuose klimato politikos susitarimuose nepakankamai atsižvelgiama į jų socialinius ir ekonominius interesus, reiškiančios Afrikos šalys pabrėžia, kad klimato programų finansavimas turėtų būti orientuotas ne tik į techninius sprendimus, bet ir į gyventojų socialinę gerovę, sveikatos apsaugą bei švietimą.

Daugelis Afrikos valstybių reikalauja solidescnio finansavimo ir technologijų perdavimo, kad galėtų efektyviau prisitaikyti prie klimato kaitos ir spręsti su ja susijusias socialines problemas, tokias kaip apsirūpinimo maistu saugumas ir vandens stygius. Kritikuodami COP29 susitarimus Afrikos šalių atstovai pažymėjo, kad brėžiamas 300 mlrd. JAV dolerių tikslas yra nepakankamas jų problemoms spręsti, ypač atsižvelgiant į tai, kad tikėtasi didesnio turtingųjų šalių indėlio.

Afrikos šalių atstovai taip pat ragino pirmaujančias ekonomikas prisiimti didesnę atsakomybę už savo istorines emisijas ir užtikrinti, kad besivystančios šalys gautų pakankamą paramą. Afrikos derybininkų grupės pirmininkas Ali

<sup>10</sup> <https://klaipeda.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/cop-29-skurdesnes-valstybes-kovai-su-klimato-kaita-reikalauja-sau-250-milijardu-doleriu-metus-1201049>

<https://www.state.gov/highlights-from-the-cop-29-global-methane-pledge-ministerial/>

<sup>11</sup> <https://lt.eureporter.co/environment/cop29/2024/10/08/climate-finance-council-approves-conclusions-ahead-of-cop29/>

<https://www.bbc.com/news/articles/c219y89v9jno>

[https://www.youtube.com/watch?v=ojlk248A\\_-l](https://www.youtube.com/watch?v=ojlk248A_-l)

<sup>12</sup> <https://bns.lt/naujiena/cop-29-pasiektas-susitarimas-del-bent-300-mlrd-doleriu-kovai-su-klimato-kaita-papildytas-rhue5v7f>

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/cop-29-pasiektas-susitarimas-del-bent-300-mlrd-doleriu-kovai-su-klimato-kaita-57-2348328>

<https://www.esgdive.com/news/key-takeaways-from-cop29-a-contentious-deal-carbon-markets-more/734082/>

<https://wmo.int/media/news/cop29-ends-compromise-climate-financing;>

<https://theconversation.com/cop29-five-critical-issues-still-left-hanging-after-an-underwhelming-un-climate-summit-in-azerbaijan-244350>

[https://www.youtube.com/watch?v=ojlk248A\\_-l](https://www.youtube.com/watch?v=ojlk248A_-l)

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Mohamedas akcentavo, kad siūlomas tikslas iki 2035-ųjų kasmet skirti po 300 mlrd. JAV dolerių yra visiškai nepriimtinas ir nepakankamas Paryžiaus susitarimui įgyvendinti.

Šie vertinimai rodo, kad Afrikos šalis siekia ne tik didesnio finansavimo, bet ir teisingesnio požiūrio į klimato politiką, atsižvelgimo į jų socialinius ir ekonominius iššūkius.<sup>13</sup>

COP29 pasiektas **susitarimas dėl tarptautinės anglies dioksido rinkos**. Tai svarbus žingsnis siekiant skatinti švarias technologijas ir mažinti išmetamų teršalų kiekį.<sup>14</sup>

Nors pagrindinis dėmesys COP29 teko klimatui, konferencijoje taip pat **aptarta prarastos biologinės įvairovės problema** ir jos sąsaja su klimato kaita. Buvo akcentuota, kad miškų, vandenynų ir kitų ekosistemų apsauga yra būtina siekiant kovoti su klimato kaita ir išsaugoti biologinę įvairovę.<sup>15</sup>

Lietuvos ir Vakarų šalių viešasis diskursas apie JT Biologinės įvairovės konvencijos šalių vadovų susitikimą (COP15) Monrealyje (Kanada) aptartas LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-2.

**Jaunimo vaidmuo.** Klimato derybose vis didesnę vaidmenį atlieka jaunimas, reikalaujantis ryžtingesnių kovos su klimato kaita veiksmų. Į oficialias derybas įtraukta daugiau jaunimo atstovų, suteikiant jiems galimybę tiesiogiai komunikuoti su sprendimus priimančiais asmenimis. Daugelis šalių ir tarptautinių organizacijų pradėjo kurti jaunimo patariamąsias tarybas, tiesiogiai dalyvaujančias formuojant klimato politiką. Šios tarybos suteikia sąlygas išgirsti jaunimo nuomones ir pasiūlymus.

COP29 pabrėžta **bendradarbiavimo įvairiais lygmenimis** – vyriausybių, verslo sektoriaus ir pilietinės visuomenės atstovų – svarba siekiant bendrų tikslų. Bendradarbiavimas būtinas norint užtikrinti, kad klimato priemonių finansavimas būtų efektyvus ir būtų pasiekti ambicingi klimato politikos tikslai. Derybose dalyvavę lyderiai pažymėjo, kad tik bendromis pastangomis galima pasiekti reikšmingų rezultatų kovojant su klimato kaita. Tačiau vis dar išlieka iššūkių dėl skirtingų šalių interesų ir prioritetų.<sup>16</sup>

Taigi, COP29 diskusijos atskleidė sudėtingą situaciją klimato veiksmų finansavimo srityje. Pagrindiniai konferencijos rezultatai:

- susitarta kasmet skirti 300 mlrd. JAV dolerių, tačiau ši suma vertinama kaip nepakankama, ypač atsižvelgiant į didėjančius klimato iššūkius. Besivystančių šalių atstovai, įskaitant Indijos ir Maršalo salų delegatus, pabrėžė, kad susitarimas neatitinka jų realių finansinių poreikių.
- Siekdamas prisidėti prie bendro klimato atšilimo iki 1,5 °C apribojimo tikslo šalys sutiko didinti NDC, tačiau ekspertai mano, kad šių įsipareigojimų nepakanka.

<sup>13</sup> <https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/pasaulis/cop-29-pasiektas-susitarimas-del-bent-300-mlrd-doleriu-kovai-su-klimato-kaita-57-2348328>

<https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2024/11/22/paskutine-cop-29-diena-besivystancios-salys-teigia-jog-250-mlrd-usd-kasmet-yra-per-mazai>  
<https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/2425473/300-mlrd-doleriu-negana-ekspertai-cop29-sprendimus-del-klimato-kaitos-vertina-skeptiskai>

<https://www.dcreport.org/2024/11/29/cop29-ends-in-a-deal-that-left-everyone-unhappy/>

<https://www.npr.org/2024/11/27/nx-s1-5193317/disappointed-cop29-indigenous-advocates-brazil-2025-climate-summit>

<https://www.reuters.com/business/environment/contentious-cop29-deal-shows-climate-cooperation-fraying-edges-2024-11-25/>

<sup>14</sup> <https://carbonmarketwatch.org/2024/11/17/cop29-progress-report-pushing-through-ill-conceived-carbon-market-rules-harm-article-6/>

<sup>15</sup> <https://www.eversheds-sutherland.com/lt/lithuania/insights/cop29-nature-and-biodiversity-indigenous-people-gender-equality-oceans-and-coastal-zones>

<sup>16</sup> <https://www.consilium.europa.eu/lt/meetings/international-summit/2024/11/12-13/>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

- Diskutuota apie pagalbą pažeidžiamoms šalims prisitaikyti prie klimato pokyčių, tačiau išryškėjo, kad reikia daugiau paramos ir naujų finansavimo modelių.
- Susitarta dėl tarptautinės anglies dioksido kreditų rinkos taisyklių.
- Į derybas įtraukiama vis daugiau jaunimo atstovų, suteikiant jiems galimybę tiesiogiai bendrauti su sprendimus priimančiais asmenimis.

Vertinant apskritai, COP29 laikytina besivystančias valstybes nuvylusiu įvykiu, nes turtingosios šalys neįvykdė savo pažadų ir nesugebėjo užtikrinti reikiamo finansavimo. Derybose dalyvavusių valstybių atstovai akcentavo būtinybę formuoti teisingesnį požiūrį į klimato politiką, labiau atsižvelgti į socialinius ir ekonominius iššūkius.

#### 4. Pagrindiniai COP29 iššūkiai

Vienas didžiausių kovos su klimato kaita iššūkių – užtikrinti, kad atitinkamų veiksmų finansavimas būtų adekvatus ir efektyvus. Nors **COP29 nustatytas naujas 300 mlrd. JAV dolerių tikslas, ekspertai ir besivystančios šalys teigia, kad ši suma per menka** – esą realūs poreikiai šią sumą gerokai pranoksta. Daugumos analitikų nuomone, siekiant efektyviai reaguoti į klimato krizę, reikėtų skirti bent 500 mlrd. JAV dolerių per metus. Be to, nemažai kliūčių kyla skirstant ir panaudojant lėšas.<sup>17</sup>

Ekspertai COP29 susitarimus, ypač – dėl finansavimo, vertina skeptiškai. Daugelis klimato aktyvistų ir tvarumo žinovų Bideno „istoriniu rezultatu“ pavadintam susitarimui negaili kritikos. Nigerijos delegatas pabrėžė, kad „300 mlrd. JAV dolerių iki 2035 m. yra pokštas“, o Indijos atstovė Raina peikė susitarimo priėmimo procesą kaip nesąžiningą, teigdama, kad nebuvo įtrauktos visos valstybės.

**Ekspertai taip pat reiškė abejones dėl turtingųjų šalių gebėjimo laikytis savo pažadų.** Girdėjosi nuomonių, kad COP29 derybos truko ilgai, o rezultatų atotrūkis nuo esamų poreikių rodo, kad išsivysčiusių šalių pažadai dėl atsakomybės prisiėmimo vis dar yra labiau deklaratyvūs nei realūs. Istorija rodo, kad iki šiol pažadų laikymasis nebuvo stiprioji Šiaurės pusrutulio valstybių pusė, pavyzdžiui, 2009 m. Danijoje buvo susitarta dėl metinės 100 mlrd. JAV dolerių sumos, tačiau ilgiau nei dešimtmetį šis pažadas nebuvo ištesėtas.

**Geopolitinė įtampa ir pokyčiai dominuojančių šalių valdžios institucijose** taip pat turėjo įtakos deryboms. Pastebima, kad dėl ekonominių sunkumų Vakarų Europoje ir kitur klimato kaita neretai nustumama į antrą planą. Dėl to kyla abejonių dėl derybų motyvacijos ir sprendimų efektyvumo.<sup>18</sup>

Vandenynų, ypač Arkties, geopolitika klimato kaitos kontekste nagrinėta LNB analitinėse apžvalgose S-2022-9 ir S-2022-10.

<sup>17</sup> <https://reliefweb.int/report/world/cop29-review-failures-progress-and-whats-next-enar>  
<https://nature4climate.org/cop-29-recap/>

<sup>18</sup> <https://www.lrt.lt/naujienos/mokslas-ir-it/11/2425473/300-mlrd-doleriu-negana-ekspertai-cop29-sprendimus-del-klimato-kaitos-vertina-skeptiskai>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>



Vertinant COP29 konferenciją matyti, kad, nepaisant tam tikros pažangos, **klimato srityje trūksta ambicijų siekti didesnių tikslų**. Šalių vadovybės turėtų būti raginamos, galbūt, netgi patirti šiokių tokių spaudimą imtis ryžtingesnių veiksmų. COP29 derybose pasiūlytas finansavimas kritikuotas kaip nepakankamas Paryžiaus susitarimui įgyvendinti, pabrėžta, kad, norint įgyvendinti temperatūros kilimo iki 1,5 °C apribojimo tikslą, būtina užsibrėžti ambicingesnius siekius.

**Pažeidžiamiausioms šalims dėl ribotų išteklių ir infrastruktūros trūkumų kyla nemenkų sunkumų tiek prisitaikant prie klimato kaitos, tiek dorojantis su jos padariniais.** Derybose akcentuota, kad finansinė parama tokiems regionams būtina, tačiau realus lėšų poreikis gerokai viršija skiriamą finansavimą. Pavyzdžiui, Afrikos šalys reikalauja solidesnės paramos prisitaikymo prie vykstančių procesų projektams, kad galėtų spręsti apsirūpinimo maistu saugumo, vandens trūkumo ir kitas problemas.<sup>19</sup>

**Geopolitinė situacija** taip pat turėjo įtakos deryboms ir jų rezultatams. Politiniai interesai dažnai gali trukdyti bendriems klimato politikos sprendimams. Pavyzdžiui, besivystančių šalių atstovai kritikavo išsivysčiusias šalis, kad šios tik deklaruoja prisiimančios atsakomybę. Tai rodo, kad tarptautinis bendradarbiavimas dėl klimato kaitos vis dar yra sudėtingas. Derybose taip pat pažymėta, kad kai kurios turtingosios šalys nesilaiko savo įsipareigojimų dėl finansavimo ir technologijų perdavimo. Apskritai išryškėjo įtampą kėlę išsivysčiusių ir besivystančių šalių interesų skirtumai. Ekspertai savo ruožtu pabrėžė, kad geopolitiniai veiksniai, tokie kaip ekonominiai sunkumai Vakarų Europoje ir politinė trintis tarp didžiųjų valstybių, dažnai nustumia klimato klausimus į nuošalę.<sup>20</sup>

Geopolitinė įtampa turėjo įtakos ir tam, kad derybos užsitęsė, bet nepasibaigė aiškiais susitarimais. Kaip jau ne kartą minėta, vienas iš nenusisekusių susitarimų pavyzdžių – 300 mlrd. JAV dolerių tikslas. Teigta, kad ši suma yra nepakankama, be to, derybose nebuvo aiškiai nustatyta, kiek jos sudarys viešosios dotacijos ir kiek – privačios paskolos.<sup>21</sup>

**Deryboms įtakos turėjo ir Azerbaidžano kaip renginio šeimininko vaidmuo.** Šalies pirmininkavimas konferencijai atstovaujant naftos ir dujų pramonei kėlė susirūpinimą dėl galimo šališkumo. Renginyje akredituota beveik 1 800 naftos, dujų ir anglies pramonės lobistų, tad nenuostabu, jog kilo abejonių dėl derybų skaidrumo ir teisingumo. Tokiame kontekste besivystančios šalys jautėsi ignoruojamos ir buvo pasitraukusios iš konsultacijų dėl finansavimo klausimų, teigdamos, kad jų interesų nepaisoma.

Rusijos Federacijos klimato kaitos klausimų diskusija (klimato diplomatijos elementas) aptarta LNB analitinėje apžvalgoje S-2021-5; Rusijos Federacijos klimato kaitos diplomatijos aspektai apžvelgti LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-3; Sankcijos Rusijos energetikos sektoriui klimato kaitos kontekste nagrinėtos LNB analitinėse apžvalgose V-2024-5 ir V-2024-6.

<sup>19</sup> <https://www.c40.org/news/what-happened-at-cop29-in-baku/>

<https://www.npr.org/2024/11/25/nx-s1-5204464/the-cop29-climate-conference-ended-in-dramatic-fashion-on-sunday-in-baku-azerbaijan>

<sup>20</sup> <https://theconversation.com/a-doom-loop-of-climate-change-and-geopolitical-instability-is-beginning-244705>

<sup>21</sup> <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2421591/neturtingos-salys-atsaukia-konsultacijas-del-klimato-kaitos-susitarimo-su-cop29-pirmininku>

<https://www.theguardian.com/environment/2024/nov/15/coal-oil-and-gas-lobbyists-granted-access-to-cop29-says-report>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>



Apibendrinant, COP29 metu išryškėjo keletas esminių iššūkių ir problemų:

- ekspertai ir besivystančios šalys pažymi, kad sutarta 300 mlrd. JAV dolerių suma yra per menka, nes realūs poreikiai siekia mažiausiai 500 mlrd. JAV dolerių per metus.
- Kilo istoriškai pagrįstų abejonių dėl turtingųjų šalių gebėjimo tesėti pažadus.
- Tvyranti geopolitinė įtampa ir ekonominiai sunkumai trukdė pasiekti bendrų sprendimų. Besivystančių šalių atstovai vertino išsivysčiusių šalių atsakomybės prisiėmimą kaip labiau deklaratyvų nei realų.
- Azerbaidžano pirmininkavimas ir didelis naftos bei dujų lobistų skaičius sudarė prielaidas abejoti derybų skaidrumu, o besivystančios šalys jautėsi ignoruojamos.

COP29 kontekste išryškėjusios klimato politikos ir jos įgyvendinimo spragos rodo, kad pasaulis yra ilgos kovos su pragaištinga klimato kaita pradžioje, o norint pasiekti reikšmingų pokyčių būtina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, kartu ieškoti veiksmingų sprendimų ir užtikrinti adekvatų finansavimą bei paramą pažeidžiamoms šalims.

## 5. Europos Sąjungos pozicija

ES iniciatyvų klimato kaitos konferencijoje COP29 akcentai:

- **ambicingi finansavimo tikslai.** ES skatino nustatyti naują kolektyvinį klimato finansavimo tikslą (angl. *New Collective Quantified Goal*), pagal kurį numatyta iki 2035 m. besivystančioms šalims skirti ne mažiau kaip 300 mlrd. JAV dolerių per metus. Šis tikslas yra triskart didesnis nei ankstesnysis finansinis įsipareigojimas, kuris buvo pasiektas tik 2022 metais.<sup>22</sup>
- **Tarptautinės anglies rinkos vientisumas** (angl. *integrity of international carbon markets*). ES pasiūlė anglies dioksido rinkų efektyvumą užtikrinančias taisykles, padėsiančias išvengti manipuliavimo schemų. Pasaulinė anglies dioksido kreditų pirkimo ir pardavimo rinka galėtų sutelkti milijardus JAV dolerių naujiems projektams besivystančiose šalyse.
- **Nacionalinių klimato tikslų didinimas.** ES įsipareigojo pateikti naujus NDC tikslus, suderintus su Paryžiaus susitarimo siekiu neviršyti 1,5 °C visuotinio atšilimo.<sup>23</sup>
- **Partnerystė su besivystančiomis šalimis.** ES teikia paramą besivystančioms šalims, kovojančioms su klimato kaita. Parama apima finansinę ir techninę pagalbą, taip pat žinių mainus, kad šalys galėtų efektyviau prisitaikyti prie pokyčių ir sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą.
- **Metano emisijų mažinimas.** Pristatytas metano kiekio mažinimo partnerystės planas (angl. *Methane Abatement Partnership Roadmap*, ES dokumentuose anglų kalba dažnai vadinamas *methane strategy*), kuriuo siekiama ženkliai sumažinti metano emisijas, ypač naftos ir dujų

<sup>22</sup> [https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/joining-forces-road-cop29-ambitious-global-action-2024-11-12\\_en](https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/joining-forces-road-cop29-ambitious-global-action-2024-11-12_en)  
<https://caneurope.org/media-briefing-can-europe-at-cop29/>  
<https://unfccc.int/cop29/press-releases-and-media-advisories>

<sup>23</sup> <https://cor.europa.eu/lt/node/126>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

sektoriuose. Metanas yra vienos iš šiltnamio efektą sukeliančių dujų, todėl jo emisijų mažinimas yra tarp esminių uždavinių siekiant stabdyti klimato kaitą.

Metano kiekio mažinimo partnerystės plano poveikis naftos ir dujų sektoriui gali būti reikšmingas net keliais aspektais, tarp kurių – tiesioginis **emisijų mažinimas**. Planas skatins energetikos sektoriaus bendrovės imtis priemonių mažinti metano, kuris dažnai susidaro dėl nuotėkio, ventilacijos ir degimo procesų, išmetimą. Sprendimu galėtų tapti naujų technologijų diegimas siekiant užtikrinti, kad metanas būtų efektyviau surenkamas ir naudojamas. Kitas aspektas – **reguliaciniai pokyčiai**. ES ir kitos tarptautinės organizacijos gali įvesti griežtesnį reguliavimą, susijusį su metano emisijomis. Naftos ir dujų sektoriui tektų prisitaikyti prie naujų reikalavimų, tiesa, tai reikalautų papildomų investicijų į infrastruktūrą ir technologijas. Įgyvendinant metano kiekio mažinimo iniciatyvas gali atsiverti **naujų finansavimo galimybių**, susijusių su inovatyvių technologijų projektais. Jos apimtų tiek viešojo, tiek privataus sektoriaus investicijas. Įmonės, gebančios greitai prisitaikyti prie metano mažinimo reikalavimų, gali įgyti **konkurencinį pranašumą** rinkoje, nes tai aktualu vartotojams, vis labiau vertinantiems tvarumą ir aplinkosaugą. Svarbu ir tai, kad nuolat dėl žalos aplinkai kritikuojamos naftos ir dujų įmonės gali **pasigerinti reputaciją** įgyvendindamos metano išmetimo mažinimo planus. Be to, metano kiekio mažinimas prisideda prie **tvarios plėtros** tikslų įgyvendinimo, todėl naftos ir dujų sektorius turi galimybę tapti aktyviu dalyviu kovojant su klimato kaita ir siekiant globalių tvarumo tikslų.

Trumpiau tariant, metano kiekio mažinimo partnerystės planas gali paskatinti naftos ir dujų sektorių pereiti prie tvaresnių praktikų ir prisidėti prie pasaulinių pastangų mažinti klimato kaitą. Šis planas atitinka Europos Parlamento iniciatyvas dėl energetikos sektoriuje išmetamo metano kiekio mažinimo, siekiant užtikrinti efektyvesnę išteklių valdymą ir sumažinti ekologinę žalą.<sup>24</sup>

- **Žalioji kursas**. ES taip pat akcentavo žaliojo kurso iniciatyvas, apimančias perėjimą prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių ir tvarios ekonomikos skatinimą. Šios iniciatyvos orientuotos į ilgalaikį tvarumą ir atsparumą klimato pokyčiams. Europos žaliuoju kursu numatyta iki 2050 m. pasiekti ekonomikos neutralumą klimatui užtikrinant, kad grynas šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis būtų lygus nuliui, taip pat atsieti ūkio augimą nuo išteklių naudojimo.

Kalbant apie Europos žaliąjį kursą verta priminti, kad jam finansuoti numatoma skirti trečdalį 1,8 trln. eurų apimties „NextGenerationEU“ ekonomikos gaivinimo plano investicijų, taip pat dalį ES septynerių metų biudžeto lėšų. Tai leis finansuoti projektus, skirtus pereiti prie tvarios energetikos ir sumažinti taršių dujų emisijas. Žaliojo kurso iniciatyvos apima ne tik energetikos sektoriaus pertvarką, bet ir tvarios maisto sistemos kūrimą, biologinės įvairovės apsaugą bei efektyvų transportą. Taip ES siekia sukurti konkurencingesnę ir ekologiškesnę ekonomiką. Viena iš priemonių, skirtų žaliojo kurso tikslams siekti, yra pramonės orientavimas į švarią žiedinę ekonomiką. Skatinamas ilgesnis produktų, medžiagų ir išteklių tarnavimo laiko užtikrinimas ir atliekų kiekio mažinimas. Be to, ES planuoja įvesti griežtesnes taisykles, skatinančias efektyviau vartoti energiją ir mažinti taršą. Tai gali smarkiai paveikti pramonę ir verslą – teks prisitaikyti prie naujų standartų.<sup>25</sup>

ES laikysenos tarptautiniuose su klimato kaita susijusiuose forumuose atspindžiai ir vertinimai Lietuvos žiniasklaidoje nagrinėti LNB analitinėje apžvalgoje S-2021-3; Europos žaliojo kurso rizikos ir galimybės saugumo atžvilgiu aptartos LNB analitinėje apžvalgoje S-2022-5; Europos žaliojo kurso geografija, galimybės ir rizikos nagrinėtos LNB analitinėje apžvalgoje S-2023-9; Europos žaliojo kurso poveikis energetikai aptartas LNB analitinėje apžvalgoje V-2024-4.

Šiame skyriuje apžvelgtos iniciatyvos rodo ES įsipareigojimą kovoti su klimato kaita ir būti pavyzdžiu kitoms šalims. Europos Sąjunga ne tik deklaruoja ambicingus tikslus, bet ir imasi realių veiksmų siekiant tvarumo ir atsparumo klimatui.

<sup>24</sup> [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0190\\_LT.htm](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0190_LT.htm)

<sup>25</sup> [https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal\\_en](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en)

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

## 6. Konferencijos COP29 nauda Azerbaidžanui

Azerbaidžanas konferencijoje siekė įtvirtinti savo kaip žaliosios energetikos veikėjo poziciją, tačiau sulaukė kritikos dėl didelės priklausomybės nuo naftos ir dujų eksporto, generuojančio per 90 proc. eksporto pajamų, 50 proc. bendrojo vidaus produkto ir 60 proc. biudžeto pajamų. Nors šalis deklaravo planus didinti energijos iš atsinaujinančiųjų išteklių gamybos pajėgumus ir eksportą, jos prezidentas İlhamas Alijevas akcentavo angliavandenilių „dovaną“ ir ketinimus iki 2030 m. padidinti dujų gavybą trečdaliu. Azerbaidžano pareigūnai, įskaitant COP29 vadovą Elnurą Soltanovą, aktyviai skatino naftos ir dujų investicijas nepaisydami klimato tikslų. Į diskusijas apie bendras investicijas bei privatizacijos galimybes buvo įtraukta ir valstybinė Azerbaidžano naftos bendrovė SOCAR. Toks **dvigubas žaidimas kelia klausimų dėl šalies įsipareigojimų kovoti su klimato kaita rimtumo.**<sup>26</sup>

Konferencija pasitarnavo Azerbaidžanui **stiprinant tarptautinį įvaizdį energetikos sektoriuje.** Šalis sudarė kelias strategines sutartis su ES, Kazachstanu ir Uzbekistanu. Be to, pritraukta investicijų iš tarptautinių energetikos bendrovių, tokių, kaip Jungtinių Arabų Emyratų „Masdar“ ir Saudo Arabijos „ACWA Power“, investuojančių į atsinaujinančiosios energetikos projektus Kaspijos regione.<sup>27</sup>

**Azerbaidžanas siekia tapti svarbiu žaliosios energijos tiekėju Europai.** Šalies pristatytuose žaliosios energetikos plėtros planuose – vėjo jėgainių statyba Kaspijos jūroje (iki 3,5 GW galios) ir elektros eksportas į Europą. Šios iniciatyvos stiprina Azerbaidžano kaip energetikos tilto tarp Azijos ir Europos poziciją. Taip pat siekiama plėtoti žaliąjį vandenilį ir atitinkamos infrastruktūros projektus. Skelbta apie ambicijas eksportuoti žaliąjį vandenilį į Europą, tačiau tam dar trūksta infrastruktūros. Konferencijos metu pristatytos idėjos dėl energetinių tinklų plėtros ir saugyklų kūrimo.

Be to, **Azerbaidžanas aktyviai dalyvauja regioniniuose energetikos projektuose.** Šalis siekia sujungti savo energetikos sistemas su kaimyninių valstybių ir sukurti naujus energijos perdavimo koridorius. Vienas iš svarbiausių projektų – elektros kabelio, kuris sujungs Pietų Kaukazą su Pietryčių Europa, tiesimas Juodosios jūros dugnu. Projektu, kuriame dalyvauja Azerbaidžanas, Sakartvelas, Rumunija ir Vengrija, siekiama sujungti Pietų Kaukazą su Pietryčių Europa. Šiam projektui ES suteikė aukštą prioritetą, o Pasaulio bankas suteikė 35 mln. JAV dolerių paskolą parengiamiesiems darbams. Azerbaidžanas su Kazachstanu ir Uzbekistanu pasirašė susitarimą dėl energetikos sistemų integracijos ir žaliosios energijos koridorių kūrimo. Tokios iniciatyvos gali sumažinti regiono priklausomybę nuo Rusijos energetinių išteklių ir paskatinti prekybą tarp Azijos ir Europos.<sup>28</sup>

<sup>26</sup> [https://unfccc.int/sites/default/files/NDC/2023-10/Second%20NDC\\_Azerbaijan\\_ENG\\_Final%20%281%29.pdf](https://unfccc.int/sites/default/files/NDC/2023-10/Second%20NDC_Azerbaijan_ENG_Final%20%281%29.pdf)

<sup>27</sup> <https://www.akorda.kz/ru/prezidenty-kazahstana-azerbaydzhana-i-uzbekistana-podpisali-strategicheskoe-soglashenie-o-mezhsistemnoy-integracii-energeticheskikh-sistem-treh-stran-1310117>

<sup>28</sup> <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/05/21/world-bank-approves-35-million-investment-for-black-sea-submarine-cable-project-preparatory-activities>  
<https://www.boell.de/en/2024/11/05/eu-and-azerbaijan-energy-partners-short-term-benefits-uncertain-future>

Pastangos derinti energetiką ir aplinkosaugą atveria Azerbaidžanui tam tikras ekonomines perspektyvas, tačiau kelia ir iššūkių, pvz.:

- atsinaujinančiosios energetikos plėtra gali padėti šaliai diversifikuoti ekonomiką ir sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro.
- Azerbaidžanas siekia tapti regiono energetikos lyderiu, tačiau patiria kitų šalių, tarp kurių - Kazachstanas ir Uzbekistanas - konkurenciją.
- Azerbaidžanas siekia iki 2050 m. paversti neseniai atgautas Kalnų Karabacho teritorijas „nulinių emisijų zona“. Tai ne tik stiprina šalies įvaizdį, bet ir prisideda prie vietovės atstatymo planų. Tiesa, šio tikslo įgyvendinimui būtinos didelės investicijos.

Nepaisant ambicingų planų, Azerbaidžanas sulaukė priekaištų dėl dvigubų standartų. Kaip minėta, konferencijoje dalyvavo beveik 1 800 iškastinio kuro pramonės lobistų - tai tik sustiprino skepsį dėl COP procesų efektyvumo. COP29 organizatoriai siūlė galimybę už finansinę paramą gauti prieigą prie Azerbaidžano energetikos sektoriaus pareigūnų. Šis atvejis išryškino klimato derybų komercializacijos ir interesų konfliktų problemas - **šalys, stipriai priklausomos nuo iškastinio kuro, naudoja COP platforma naftos ir dujų sandoriams**. Azerbaidžanas siekia plėtoti atsinaujinančiąją energetiką ir tuo pat metu didina iškastinio kuro gavybą. Tai verčia smarkiai abejoti dėl šalies įsipareigojimų kovoti su klimato kaita.<sup>29</sup>

Tarp konferencijoje Azerbaidžano pristatytų iniciatyvų - klimato kaitos fondas, kuriam reikia surinkti 1 mlrd. JAV dolerių. Šalis taip pat pasirašė strateginių sutarčių su ES ir kitomis šalimis, pritraukdama investicijų į atsinaujinančiąją energetiką.<sup>30</sup> Be to, Azerbaidžanas yra svarbus veikėjas regiono energetikos sektoriuje. Šalis siekia diversifikuoti ekonomiką ir tapti žaliosios energijos lydere, tačiau susiduria su daugybe iššūkių, tarp kurių - konkurencija, taip pat sulaukia kritikos dėl dvigubų standartų. Įspūdingo būrio iškastinio kuro pramonės lobistų dalyvavimas konferencijoje kelia klausimų dėl šalies nusiteikimo kovoti su klimato kaita. Ilgainiui paaiškės, ar Azerbaidžanui pavyks suderinti ekonominius interesus su klimato tikslais.

## 7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

COP29 konferencijoje nustatytas tikslas iki 2035 m. klimato veikloms kasmet skirti 300 mlrd. JAV dolerių, tačiau besivystančios šalys šią sumą laiko nepakankama. Taip pat pabrėžta dekarbonizacijos svarba ir būtinybė mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro. Diskutuota ir apie paramą pažeidžiamoms šalims, kurioms reikia daugiau lėšų prisitaikyti prie klimato pokyčių, aptarti nauji finansavimo mechanizmai, skirti reaguoti į ekstremalius klimato reiškinius.

<sup>29</sup> <https://www.globalwitness.org/en/press-releases/fossil-fuel-lobbyists-eclipse-delegations-most-climate-vulnerable-nations-cop29-climate-talks/>

<https://www.globalwitness.org/en/campaigns/fossil-gas/cop-is-for-oil-deals/>

<sup>30</sup> <https://m.kauno.diena.lt/naujienos/pasaulis/ekonomika-ir-politika/azerbaidzanas-pristate-jt-klimato-kaitos-konferencijos-cop-29-programa-1191999>

JAV vaidmuo COP29 buvo dviprasmiškas: nors kadenciją baigęs prezidentas Bidenas pabrėžė istorinius pasiekimus, besivystančios šalys peikė finansavimo tikslus kaip nepakankamus.

ES ėmėsi lyderystės COP29 ir akcentavo ambicingesnius paramos pažeidžiamoms šalims tikslus, taršos mažinimo siekius, taip pat žaliojo kurso iniciatyvas.

Konferencija atskleidė keletą esminių iššūkių, pvz., ekspertai ir besivystančios šalys pažymi, kad sutarta 300 mlrd. JAV dolerių suma yra per menka, nes realūs poreikiai siekia mažiausiai 500 mlrd. JAV dolerių per metus. Be to, kyla istoriškai pagrįstų abejonių dėl turtingųjų šalių gebėjimo tesėti pažadus. Tvyranti geopolitinė įtampa ir ekonominiai sunkumai trukdė pasiekti bendrų sprendimų. Besivystančių šalių atstovai vertino išsivysčiusių šalių atsakomybės prisiėmimą kaip labiau deklaratyvų nei realų. Galiausiai, Azerbaidžano pirmininkavimas renginiui ir didelis naftos bei dujų lobistų skaičius jame sudarė prielaidas abejoti derybų skaidrumu, o besivystančios šalys jautėsi ignoruojamos.

COP29 kontekste išryškėjusios klimato politikos ir jos įgyvendinimo spragos rodo, kad pasaulis yra ilgos kovos su pragaištinga klimato kaita pradžioje. Norint pasiekti reikšmingų pokyčių būtina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, kartu ieškoti veiksmingų sprendimų ir užtikrinti adekvatų finansavimą bei paramą pažeidžiamoms šalims.